

Aan de Rekenkamercommissie

Behandeld door
Gert-Jan Vreeke
06 - 11356578
@gooisemeren.nl

Onderwerp Bestuurlijke reactie college op het rapport 'Grip op samenwerking'

Datum 27 september 2018

Geachte commissieleden,

Op 20 juni 2018 is de bestuurlijke reactie van ons college op het rekenkameronderzoek over samenwerking tussen gemeenten, besproken tijdens het gesprek. Deze reactie was opgesteld door het voormalige college. Op 4 juli heeft de Raad van Meren door het aannemen van een motie ons als huidige college gevraagd een eigen reactie op het rapport te geven. Hieronder geven we deze reactie. Onze reactie is in lijn met de reactie van onze voorgangers, maar zal op een drietal punten aanvullend zijn (omdat wij met de aanbevelingen aan de slag zullen gaan):

1. We delen de aanbevelingen van de rekenkamer en zullen in aanvulling op de reactie van het voormalige college aangeven hoe wij in samenwerking met de Raad werk willen maken van de aanbevelingen uit het Rekenkameronderzoek.
2. Het voormalige college was kritisch op het rapport als het ging op de grip op verbonden partijen. Wij nemen geen afstand van die reactie voor zover het gaat op de *mogelijkheden* van de raad, maar erkennen wel dat de feitelijke grip versterkt kan worden als deze wordt opgevat als geïnformeerd en zelfbewust opereren ten aanzien van het functioneren van verbonden partijen. De aanbevelingen uit het rapport lezen we als betrekking hebbende op dit aspect van grip.
3. We zien de ontwikkelingen in de bestuurlijke constellatie in de regio waarbij het aantal gemeenten afneemt van 7 naar 3 als aangrijppunt om opnieuw naar de taken te kijken die door verbonden partijen worden uitgevoerd. In het coalitieakkoord is opgenomen dat deze verkenning de komende collegeperiode gaat plaatsvinden. Ook dit aspect willen we meenemen bij de uitwerking van de aanbevelingen van de rekenkamer.

Bestuurlijk samenwerken

Samenwerken is voor gemeenten steeds belangrijker geworden. De opgaven waarvoor gemeenten zich gesteld weten, zoals de omgang met afval, klimaatverandering, de inkoop van zorg of het voorbereid zijn op een crisis of ramp, vragen vaak een andere schaalgrootte dan die van de afzonderlijke gemeenten. Samenwerkingsverbanden in de vorm van verbonden partijen spelen bij dergelijke opgaven een belangrijke rol. Deze partijen voeren taken op genoemde vlakken uit namens de samenwerkende gemeenten. De vraag bij deze regionale of (soms) bovenregionale samenwerking is steeds op welke wijze gemeenten hun eigen belangen en doelen binnen het samenwerkingsverband kunnen realiseren en vervolgens hoe keuzes op regioschaal zich

democratisch laten legitimeren. Het rekenkameronderzoek gaat over dit belangrijke onderwerp, waarbij de focus vooral ligt op de 'grip' van de raad op de samenwerkingsverbanden. De rekenkamer heeft daarbij gekeken naar een viertal verbonden partijen: de Regio Gooi en Vechtstreek, de Metropoolregio Amsterdam (MRA), het Goois Natuurreservaat (GNR) en de Veiligheidsregio.

Algemene reactie

Met het complexer worden van opgaven voor gemeenten (duurzaamheid, economie, mobiliteit, landschap, uitvoering geven aan jeugdwet en Wmo) is samenwerking tussen gemeenten onontkoombaar. En dan is al snel een orgaan nodig dat taken voor de samenwerkende gemeenten uitvoert. Zo ontstaan verbonden partijen en worden deze al evenzeer onontkoombaar. We denken niet dat kleine en middelgrote gemeenten die complexe taken zelf succesvol zouden kunnen oppakken. Vaak is specialistische kennis nodig die deze gemeenten moeilijk kunnen organiseren. En er is veelal een bepaald volume nodig om uitvoering kostenefficiënt te realiseren. Soms ook gaat het ook om gebiedsoverschrijdende opgaven die alleen samen opgepakt kunnen worden. Ook wordt samenwerking aangegaan om samen sterk te staan ten overstaan van invloedrijke spelers of hier überhaupt mee in gesprek te komen (zorgverzekeraars bijvoorbeeld praten wel met de Regio en niet met afzonderlijke gemeenten in de Gooi en Vechtstreek).

Het is belangrijk dat de gemeente kritisch blijft kijken naar de taken die bij verbonden partijen worden ondergebracht. Daarom willen we ook werk maken van de aanbeveling uit het rapport om te beschikken over een afwegingskader dat helpt bij het maken van de keuze voor het al dan niet onderbrengen van een taak bij een verbonden partij.

Grip op samenwerking?

Heeft de gemeente, cq de Raad van Gooise Meren, grip op de samenwerking? De hoofdconclusie in het rekenkamerrapport is dat de Raad beperkt grip heeft op de onderzochte verbonden partijen Regio, Veiligheidsregio en GNR, en nauwelijks grip heeft op de MRA. De balans slaat volgens de onderzoekers al met al door naar verlegd in plaats van verlengd bestuur. Dat wil zeggen dat de gemeente tamelijk passief staat ten opzichte van de activiteiten van de verbonden partijen, aldus het rapport.

Het voormalige college heeft in eerste instantie afstand genomen van deze bevinding. De overweging daarbij is dat de belangen en ambities van de deelnemers aan een samenwerkingsverband niet (altijd) gelijk zijn. Dit betekent al dat de samenwerking strikt gesproken nooit louter een vorm van verlengd bestuur kan zijn. De schaalvergroting die samenwerking met zich mee brengt, betekent bovendien automatisch dat er afstand ontstaat tussen individuele gemeenten en de uitvoerende partij. Ook dat is een prijs van samenwerken. We hechten eraan dit te benadrukken. Samenwerken met andere gemeenten betekent niet alleen iets efficiënter, met schaalvoordeel of met meer kennis realiseren. Je geeft er ook iets mee op. Niet altijd krijg je wat je hebben wil. Ook andere partijen besluiten mee.

Uit het gesprek kwam naar voren dat er de Rekenkamercommissie een ander nadruk legt bij de uitleg van 'grip' dan het college. Voor het college duidt grip met name op het effectief kunnen

uitoefenen van invloed oftewel het kunnen sturen op de programma's en keuzes van de verbonden partijen. De Rekenkamercommissie legt de nadruk meer op zelf een helder beeld hebben van wat men van de verbonden partijen wil. Zij geven aan dat een onscherp beeld niet goed voegt met een heldere stellingname en zichtbaarheid in het de samenwerking. Zonder zo'n helder beeld en goede informatie van verbonden partijen over hun activiteiten en resultaten is sturing sowieso een problematische missie. Het college en de Rekenkamercommissie kwamen tijdens de avond van het gesprek tot de gedeelde conclusie dat op het laatste vlak 'er veel ruimte voor verbetering is'.

Als het gaat om grip, opgevat als het beschikken over sturingsmogelijkheden, vinden wij dat de Raad de nodige sturingsmiddelen heeft. Er zijn hier verschillen tussen de verbonden partijen, maar in het algemeen geldt dat de Raden in de gelegenheid zijn om actieve bemoeienis te hebben met de verbonden partijen. Raden kunnen input leveren voor de inhoudelijke agenda's van de verbonden partij. De Raad geeft haar zienswijze op de begroting van alle verbonden partijen en zo geeft de Raad uitdrukking aan haar perspectief op de kosten en brengt ze haar wensen in deze naar voren. Raden ontvangen van verbonden jaarverslagen, verkennende rapporten, nieuwsberichten en voortgangsverslagen. Daarnaast worden er voor Raadsleden periodiek bijeenkomsten georganiseerd - veelal op locatie – waar zij persoonlijk kennis kunnen nemen van de activiteiten van de diverse organisaties. Kortom de Raad is in de gelegenheid om verbonden partijen goed te volgen en invloed uit te oefenen. Wat we hiermee aangeven is dat we op dit punt geen directe aanleiding zien om bij verbonden partijen aan te dringen op verbeteringen (met uitzondering van de wijze van informeren van de raad; hier komen we zo op terug). Dit alles neemt echter niet weg dat de invloed van een gemeente binnen een samenwerkingsverband qua sturing beperkingen kent, zeker als het verband enige omvang heeft (denk aan de MRA). Er zijn sturingsmogelijkheden, maar de feitelijke sturing wordt gemedieerd door de mate waarin deelnemende gemeenten hetzelfde willen. Deze situatie zien wij als kenmerkend voor samenwerkingsverbanden.

Het andere aspect van 'grip' – datgene waar de rekenkamer het accent op legt - gaat vooral over het op de hoogte zijn van de activiteiten van verbonden partijen en het beschikken over een ingevuld idee van de resultaten die je wilt dat de verbonden partij realiseert. De aanbevelingen van de rekenkamercommissie zijn vooral een aansporing om dit aspect van grip op te pakken. Bijvoorbeeld door een nota verbonden partijen op te stellen waarin duidelijk wordt verwoord wat van een verbonden partijen verwacht mag worden en waaraan de acties en prestaties worden afgemeten. We onderschrijven de conclusies van de rekenkamer op dit punt.

MRA

De onderzoekers beoordelen vooral de grip op de MRA als zeer matig, omdat de gemeenten in de Gooi en Vechtstreek besloten hebben als regio te participeren. Hierdoor is de grip op de MRA van de afzonderlijke Raden beperkter dan nodig, aldus de opstellers van het rapport. Dit zien wij anders. (Hier scharen wij ons volkomen achter de reactie van onze voorgangers.) De gemeenten in de regio hebben bewust gekozen om als Regio te participeren. Als samenwerkende gemeenten hebben we meer impact op de agenda van de MRA. Niet alleen omdat we in de MRA namens meerdere partners spreken, maar ook omdat op de schaal van de regio een daadwerkelijke bijdrage aan programma's kan worden geleverd, wat de impact op programma's vergroot. Daarbij komt dat we de regionale agenda op deze wijze organisatorisch goed kunnen laten aansluiten op

de MRA agenda, zodat we als regio makkelijk de vruchten plukken van de MRA. Kort gezegd, door als Regio te participeren profiteren we uiteindelijk aantoonbaar meer van deelname.

Instrumentarium

De onderzoekers stellen dat de Raad meer grip kan verwerven door beter gebruik te maken van het beschikbare instrumentarium *en* door aanvullende instrumenten in te zetten. Het rapport wijst erop dat de *informatie* vanuit de verbonden partijen vaak politieke relevantie en lokale kleur mist. Dit instrument kan met andere woorden beter ingezet worden. We menen dat op dit punt inderdaad verbeteringen mogelijk zijn. Verbonden partijen kunnen op dit vlak beter presteren, bijvoorbeeld door toetsbare doelen op te stellen en door te laten zien welke resultaten ze voor de afzonderlijk gemeenten realiseren. We zullen verbonden partijen hierop aanspreken.

De onderzoekers bevelen de Raad van Gooise Meren voorts aan een *eigen strategisch kader op te stellen*. Dit kader brengt in beeld wanneer samenwerking kan (of moet) worden aangegaan en wat verbonden partijen voor de gemeente zouden moeten opleveren. Zoals eerder al aangegeven onderschrijven we deze aanbeveling en willen we in samenwerking met uw raad gevolg geven aan deze aanbeveling.

Herindeling als aanknopingspunt

We zien een mogelijke gemeentelijke herindeling als een goed aanknopingspunt om stil te staan bij het takenpakket van verbonden partijen. We onderzoeken dan of taken die we bij (met name) de Regio hebben ondergebracht ook door drie middelgrote gemeenten kunnen worden uitgevoerd. Ons voorstel is om op dit punt een verkenning te starten. Zo'n verkenning kan goed starten met het benoemen van algemene uitgangspunten in de vorm van strategisch kader, zoals de Rekenkamer aanbeveelt. We stellen voor om dit kader zo in te richten dat het een goede afweging mogelijk maakt tussen opbrengsten en democratische sturing. Want daar blijft het om gaan bij verbonden partijen. Vanuit die grondgedachte kunnen we vervolgens werken aan heroverwegingen rondom de taakverdeling gemeente en samenwerkingsverband.

Als mogelijk aanpak stellen we voor een raads werkgroep in het leven te roepen die zich beraad over de vorm en inhoud van het strategisch kader. De wethouders Luijten en Hendriks zullen daarbij als adviseurs optreden namens het college.

Tenslotte

Het rijk heeft aangekondigd (zie brief minister Ollengren dd. 29-06- 2018) eind van dit jaar te komen met nader beleid rondom verbonden partijen. Vanzelfsprekend betrekken we de uitkomsten hiervan bij de ontwikkeling van een strategisch kader en heroverwegingen rondom taakverdeling.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Gooise Meren,

D.J. van Huizen
Gemeentesecretaris

drs. H.M.W. ter Heegde
Burgemeester